

Verksamhetsberättelse 2025

Årets viktigaste frågor

- Firandet av Nationalstadsparkens 30-åriga lagskydd.
- En serie statliga utredningar har förslagit förändringar av miljölagstiftningen som riskerar att försvåra miljöorganisationers arbete.
- Förbundet har lanserat ett tiopunktsprogram om parkens framtid.
- Varghalsens koloniträdgårdsförening i Bergiusdalgången är bildad och i verksamhet.
- Stockholms handelskammare har återigen föreslagit att Östlig förbindelse ska byggas och regeringen framtvingat ett avtal med Stockholm och Nacka samt med Region Stockholm om att ta upp frågan om och när den aktualiseras.

Plan- och rättsfrågor

- Mark- och miljööverdomstolens beslut rörande detaljplanerna för Östra Hagastaden och ny vattenreservoar i Lill-Jans-skogen skapar utomordentligt farliga prejudikat. Besluten innebär att lagen i det närmaste helt upphävs. Detta belystes i ett symposium på Naturhistoriska riksmuseet.
- En utredning rörande dragning av Roslagsbanan i tunnel till Odenplan och Centralen har startats. Utförd på rätt sätt ger den möjligheter att läka sår i Nationalstadsparken.
- Den i marken på sträckan Husarviken-Ekhagen nedlagda kraftledningen har tagits i bruk och de gamla kraftledningsstolparna börjat tas ned. På sträckan Ekhagen-Ålkistan är luftledningen dock kvar.

Styrelse, revisorer, valberedning

Styrelsen har bestått av tio ordinarie ledamöter och en suppleant.

Richard Murray, enskild medlem, ordförande

Märtha Angert Lilliestråle, Haga-Brunnsvikens vänner, vice ordförande

Gunilla Sterner Kumm, Bergshamra för alla, ledamot och sekreterare

Ole Settergren, enskild medlem, ledamot och kassör

Rikard Dahlén, enskild medlem, ledamot

Björn Erdal, enskild medlem, ledamot

Christina Sollenberg Britton, enskild medlem, ledamot

Lennart Tonell, enskild medlem, ledamot

Henrik Waldenström, Stockholms ornitologiska förening, ledamot

Göran Aspgren, Hyresgästföreningen Östermalm. ledamot

Annika Koponen, Haga Brunnsvikens vänner, suppleant

Johan Murray har varit adjungerad till styrelsen för arbete med Förbundets hemsida. Jonas Stålhandske Palovaara och Jenny Rosen har hjälpt till med hemsidan.

Marianne Lundberg, har varit adjungerad till styrelsen.

Styrelsen har under år 2025 haft 8 protokollförda sammanträden.

Valberedning

Beatrice Sundberg, Naturskyddsföreningen i Stockholms län, sammankallande

Bengt Etzler, enskild medlem

Mikael Johansson, Föreningen Natur och Samhälle i Norden

Revisorer

Hans Nihlén, Föreningen Södermalmsparkernas vänner, ordinarie

Erik Elvers, Föreningen Natur och Samhälle i Norden, ordinarie

Mats Gullberg, revisorssuppleant, enskild medlem

Ekonomi

Rörelseresultat	–3 340
-----------------	--------

Ränteintäkter	0
---------------	---

Fondförändring	+3 304
----------------	--------

Årets resultat	– 36
----------------	------

Rörelseresultatet, dvs intäkter minus kostnader, visar minus 3 340 kr. Förbundet har inte erhållit några ränteintäkter. Tack vare en positiv förändring avseende förbundets fonder blir årets resultat nära noll, – 36 kr minus.

Förbundet budgeterade en betydligt högre kostnad för jubileumsåret, 74 000 kr, än som blev utfallet. Verksamhetens kostnader har varit 42 002 kr. Detta beror till mycket stor del på Samfundet S:t Eriks stöd för anordnandet av symposiet på Naturhistoriska riksmuseet den 26 september och museets generösa gratis utlåning av stora auditoriet i samband med detta symposium och konferensen om träd i stadsmiljö. Den enskilt största kostnadsposten har varit framtagande av en ny broschyr med karta över Nationalstadsparken/Ekoparken. Den kostade 24 296 kr. Av de 5 000 ex som trycktes är ca 4 000 distribuerade till föreningarna och utdelade i samband med olika evenemang.

Tillgångarna vid årsskiftet var sammanlagt 353 188 kr, varav kassa och bank utgjorde 286 022 kr och fonder 67 166 kr.

Projekten Gröna målpunkter och Parkvärdar redovisas i särskild ordning till Länsstyrelsen i Stockholm och Världsnaturfonden som givit bidrag till dessa projekt. Förbundet redovisar bidragen som sätts in på Förbundets konto som skuld till projekten. I takt med att projektmedlen betalas ut minskar skulden. Vi årsskiftet häftade Förbundet i skuld till projekten med 218 967 kr. Efter nyår har projekten slutfakturerat för sitt arbete och omkostnader. Tillgångar och skulder reducerades därvid kraftigt. Därefter är Förbundet

skuldfritt i förhållande till projekten. Förutom fonderna på 67 000 kr har Förbundet en kassa på knappt 70 000 kr.

Se vidare årsbokslut för 2025.

Medlemmar

Förbundet hade 42 medlemsföreningar vid utgången av 2025. Nya medlemsföreningar är Nacka Naturskyddsförening och Stockholmsspartiet. Under året har HIND (Hjorthagens Intresseförening i Norra Djurgårdsstaden) varit medlem men lagts ned i slutet av året. Antalet enskilda medlemmar är 46.

Administration

I stor utsträckning sköts administrationen nu digitalt. Kjell Andersson hämtar post i brevlådan vid Stora Skuggan, som han sedan vidarebefordrar. Kallelser, handlingar och annan information skickas ut med e-post till alla föreningar och individuella medlemmar, samtidigt som de läggs ut på Förbundets hemsida. Till de medlemmar som inte har e-post skickas handlingarna per post.

Förbundets kassör, Ole Settergren, och ledamoten Rikard Dahlén har ansvarat för kontakterna med medlemsföreningarna och kontakterna med individuella medlemmar.

Arkiv

Förbundets fysiska arkiv förvaras hos Kungliga Djurgårdens förvaltning (KDF) vid Stora Skuggan. Förbundets och flera medlemsföreningars tidiga arkivdokument är nu digitaliserade. Det digitala arkivet har inneburit en stor utbyggnad av hemsidan som har skötts av Johan Murray. Sökmöjligheterna återstår att förbättra.

Kommunikation

Hemsidan med det digitala arkivet sköts tekniskt av Johan Murray. Johan Murray, Jonas Stålhandske Palovaara och Jenny Rosen lägger ut nya dokument. Vissa delar av hemsidan kan bara nås av styrelsens medlemmar och personer som ber om tillstånd. Det gäller styrelsens protokoll och det digitala arkivet.

Förbundet har en Facebook-grupp (@forbundetforekoparken) och ett Instagram-konto.

Förbundet har under året skickat ut tre nyhetsbrev till medlemmar och prenumeranter. Redaktör är Björn Erdal. Tre extra nyhetsbrev rörande jubileet har redigerats och skickats ut av Rikard Dahlén.

Förbundets gemensamma epost-adresser för kommunikation från resp. till Förbundet är nyhetsbrev@ekoparken.org och info@ekoparken.org.

Årsmöte, föreningskonferenser och andra utåtriktade aktiviteter

Årsmöte hölls den 23 mars i Haga Forum/Boulebaren och samlade då 19 föreningar och många enskilda medlemmar. Ca 50 personer deltog i årsmötet och i det efterföljande minglet. Efter själva årsmötet gav Henrik Waldenström och Richard Murray en exposé över Förbundets bildande, lagens tillkomst och de 30 år som gått sedan dess. Efter själva årsmötet samlades deltagarna för en enkel förtäring i Boulebaren.

22 april ordnades en båttur för Förbundets medlemmar guidad av Richard Murray och Henrik Waldenström. Ca. 60 personer medföljde den eldrivna guidebåten.

Den 3 juni guidade Richard Murray Länsstyrelsens miljöavdelning och den 2 september Nordiska ministerrådets miljöpriskommitté på Södra Djurgården.

Vid en föreningskonferens den 15 december i utställningshallen Accelerator på Stockholms universitet presenterade Henrik Waldenström sin nya bok *Fågelpromenader i Kungliga Nationalstadsparken*.

Jubileum

Förbundet har varit starkt engagerat i firandet av lagens 30-åriga existens. Henrik Ekman tjuvstartade redan år 2024 med tre fotoutställningar och en fjärde i början på 2025 på Stora Skuggan i samarbete med världshuset. Flera föredragshållare var engagerade vid dessa tillfällen. Richard Murray höll ett anförande på Ekmans avslutande fotoutställning på Stora Skuggans världshus den 25 februari om hur lagen har fungerat under de trettio år den varit i bruk och gav många exempel på byggnationer i parken och skador på kulturmiljöer. Richard betonade att intrång på grönområden ännu inte skett i någon större omfattning. Den lagakraftvunna detaljplanen för en ny vattenreservoar kommer däremot att göra ett stort intrång i gammal tallskog. Henrik Waldenström talade om lagens tillkomst.

Länsstyrelsen instiftade en jubileumskommitté med företrädare för Ståthållarämbetet, Världsnaturfonden, Statens fastighetsverk och de tre kommunerna. Kommittén anordnade ett symposium som hölls på Tekniska museet den 5 juni och som samlade ett par hundra inbjudna gäster, politiker, tjänstemän, intresseorganisationers företrädare m.fl. Kungen och kronprinsessan deltog, kungen som talare. Partirepresentanter, Stockholms Handelskammare m.fl. prisade Nationalstadsparken. Henrik Waldenström talade om hur parken kom till och om dess värden. Inledningsvis visades en film om Nationalstadsparken med intervjuer med förra miljöministern Görel Thurdin och Förbundets ordförande Richard Murray.

En särskild jubileumskalender etablerades på Royal Djurgårdens hemsida där ett mycket stort antal aktiviteter – guidningar, visningar, föredrag m.m. – annonserades. Förbundet och dess föreningar registrerade där en mängd aktiviteter. För att få läggas ut på denna kalender var villkoren att aktiviteterna skulle vara öppna för allmänheten och äga rum inom Nationalstadsparken. Förbundet registrerade 21 fågelvandringar med Henrik Waldenström, 10 andra vandringar med som arrangerats av Förbundet och olika medlemsföreningar – däribland flera av Föreningen Natur och Samhälle i Norden – 8 öppna hus i Bergshamra och vid Stora skuggans 4 H-gård, den storartade ljusfesten runt Brunnsviken arrangerad av Haga-Brunnsvikens vänner, Bergshamra för alla och kafé Sjöstugan, 8 hästarrangemang arrangerade av Stockholms fältrittklubb, två större konferenser arrangerade av Förbundet i samarbete med Samfundet S:t Erik, Danderyds Naturskyddsförening och Naturhistoriska riksmuseet.

I förbundets eget kalendarium förekom därutöver 13 föredrag av företrädare för Förbundet i medlemsföreningar och andra sammanslutningar samt 20 övriga aktiviteter – guidningar, visningar, båtturer m.m. Dessa 33 arrangemang var inte öppna för allmänheten.

Ljusfesten hade ett par tusen besökare. Övriga aktiviteter kan ha samlat lika många deltagare. Förbundet tryckte upp 5 000 ex av en ny broschyr med karta över parken att spridas under jubileumsåret. Huvuddelen av upplagan har gått åt.

Medlemsföreningarna har också gjort andra insatser. Samfundet S:t Erik arrangerade en fototävling. Jenny Rosen, tidigare styrelsemedlem i Förbundet, uppmuntrade allmänheten att skicka in foton på temat "Dela dina möten med Nationalstadsparkens djur" via förbundets instagramkonto.

I tidskriften Arkitektur nr 4/2025 infördes en debattartikel med den kritiska titeln "*Kommer vi att ha någon Nationalstadspark att fira om 30 år?*", detta med anledning av jubiléet och den domstolspraxis som utvecklats. Artikeln var undertecknad av Görel Thurdin, Mats Hellström, Margaretha Ihse, Peter Schantz, Henrik Waldenström och Richard Murray.

Vid konserten Filharmonikerna i det gröna den 10 augusti informerades från scen utförligt om Nationalstadsparken. Bl.a. talade nytillträdde landshövdingen Cecilia Skingsley om det stora värdet av parken.

Rädda Djurgården, som inte är en medlemsförening men som Förbundet varit med och bildat, har tagit fram en lärarhandledning att användas i grundskolans olika stadier. Rädda Djurgården anordnade också ett seminarium tillsammans med de italienska och spanska ambassaderna den 23 september. Talare från Spanien och Italien berättade om parkprojekt i sina länder. Från Förbundet deltog Henrik Waldenström som berättade om hur lagen om Nationalstadsparken kom till och Richard Murray som berättade om värdet av stora parker utifrån sin bok om stora parker. Ca 50-talet inbjudna gäster deltog.

Den 26 september hölls ett heldagssymposium på Naturhistoriska riksmuseet under rubriken *Nationalstadsparken – återblick och framtid*. Symposiet arrangerades av Förbundet tillsammans med Samfundet S:t Erik och Naturhistoriska Riksmuseet. Symposiet samlade talare som berörde kultur- och naturmiljö, lagens tillämpning och en möjlig framtid. Ett drygt dussin talare var engagerade och ca 160 åhörare deltog. Politiker från Stockholm, Solna och Lidingö deltog i en avslutande, framåtblickande paneldiskussion.

Den 2 oktober hölls ett kvällsseminarium om *Träd i bebyggda miljöer*, om deras betydelse och om hur de bör skötas. Politiker och tjänstemän från Stockholm, Solna och Lidingö deltog i en avslutande paneldiskussion. Seminariet ordnades av Förbundet i samarbete med Naturskyddsföreningen i Danderyd och Naturhistoriska riksmuseet.

Samråd och samarbete med STÄ/KDF

Samråd har hållits i enlighet med den överenskommelse som träffades 2022 mellan Förbundet å ena sidan och Ståthållaren och Kungliga Djurgårdens förvaltning (KDF) å den andra.

Planeringen av Storängsbotten gjordes till föremål för en halv dags information. Djurgårdsförvaltningen är aktivt engagerad i utvecklingen av området och har anlitat f.d. stadsarkitekten Karolina Keyzer som rådgivare. Se nedan!

Samråd kring Roslagsbanans nedgrävning och trafiksituationen på Södra Djurgården har lett till samarbete med Djurgårdsförvaltningen i dessa frågor. Se nedan!

Förbundet samarbetar med Djurgårdsförvaltningen i ett par andra frågor såsom etableringen av koloniträdgårdsområdet i Bergiusdalgången, gröna målpunkter och frivilliga parkvärdar (se nedan).

Rädda Djurgården

Tillsammans med Djurgårdens Hembygdsförening, Stockholms Sjögård, Kungliga Djurgårdens Arrendatorer, Katarina Hembygdsförening och Blasieholmens Vänner bildade Förbundet föreningen Rädda Djurgården 2021. Detta har varit ett sätt att stärka samordningen mellan föreningarna och nå större organisatorisk styrka. Under ett par år har Rädda Djurgården arbetat aktivt med opinionsbildning, bl.a. genom annonser i främst Svenska Dagbladet. Rädda Djurgården har sedan 2024 en styrelse med Catherine Engellau som ordförande. Rädda Djurgården har under året arrangerat jubileumsaktiviteter och tagit fram en lärarhandledning – se ovan!

Lagen om Nationalstadsparken

Förbundets linje när det gäller lagstiftningen och dess tillämpning har varit att driva olika rättsfall i domstolar. Genom överprövning har vi hoppats att vi successivt skulle kunna förändra praxis utan att lagarna skulle behöva skrivas om. Det har dock visat sig vara mycket svårt att vinna mål i domstolarna. Genom ihärdigt arbete av medlemsföreningen Djurgården Lilla Värtans Miljöskyddsförening och Förbundet har vi tidigare tillförsäkrat oss talerätt i alla ärenden rörande Nationalstadsparken, inte bara när det gäller detaljplaner utan även när det gäller bygg- och rivningslov. Förbundet underrättas om alla detaljplaner men inte om bygglov, vilket är ett problem.

Domar rörande Östra Hagastaden och Vattenreservoaren i Lill-Jansskogen har drivit tolkningen av lagen in absurdum, så att den med dessa prejudikat närmast satts ur funktion. På symposiet den 26 september framkom att tre juridiska experter ansåg att domstolarna dömt fel.

Förändringar i miljöbalken har nyligen föreslagits i ett två utredningar, *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess* (SOU 2024:98) och *Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten* (SOU 2025:88). Fler förslag är att vänta. Förändringarna kommer med all sannolikhet försvåra såväl insyn i som överprövning av beslut som rör Nationalstadsparken.

En motion lades i riksdagen av Anders Ekegren, Liberalerna, rörande utveckling och finansiering av Nationalstadsparken. I motionen förslår Ekegren

- att det behövs ett flerårigt statligt program för den kungliga nationalstadsparken,
- att det behövs en samlad förvaltnings- och åtgärdsplan för den kungliga nationalstadsparken,
- att möjligheten utreds att stärka Länsstyrelsens i Stockholms län uppdrag i fråga av samordning av berörda statliga myndigheter, kommuner och privata markägare och
- att ett samlat informations- och besöksprogram tas fram.

Large Urban Parks – utmärkelse för stora parker

Som ett resultat av konferensen Large Parks in Large Cities 2015 gick Förbundet med i och bildade en ny sektion inom organisationen World Urban Parks. Den kallas Large Urban Parks Committee där Richard Murray är ordförande tillsammans med Michael Boland, tidigare verksamhetsansvarig för Presido Park i San Fransisco. Under året har fyra digitala ordinarie möten hållits med kommittén, som har medlemmar i olika delar av världen. Henrik Waldenström fungerar som Executive Officer för kommittén.

Kommittén Large Urban Parks lanserade på Förbundets förslag 2018 en utmärkelse för stora parker. Utmärkelsen har sedan dess delats ut fem år i rad med Richard Murray som juryns ordförande. 2025 breddade World Urban Parks antalet utmärkelser och ett antal stora parker i

fem världsdelar har fått utmärkelser. Nu utser regionala kommittéer de parker som får utmärkelser. Se <https://site.worldurbanparks.com/wup-awards/winners>.

Nationalstadsparksrådet, Skötselutskott och kommunikationsnätverk

Länsstyrelsens Nationalstadsparksråd sammanträder med landshövdingen som ordförande tre gånger om året. Förbundets representant i rådet är Richard Murray och Märtha Angert Lilliestråle är ersättare. Rådets verksamhet under 2025 har till stor del upptagits av jubileumsfirande samt användningen av de resterande medlen i utvecklingsanslaget. Länsstyrelsen har sammanställt en skrift om de projekt som finansierats av utvecklingsanslaget – *Utvecklingsprojekt i Kungliga Nationalstadsparken*. Förbundet har erhållit anslag för frivilliga parkvärdar, en app för gröna målpunkter (karta med rutter och besöksmål), informationsinsatser i koloniträdgården Varghalsen i Bergiusdalgången, samt ett projekt för att stärka fåglars födosökmöjligheter och lämpliga häckningsplatser (se nedan). Rådet har påbörjat en diskussion om parkens framtid vad gäller mål och inriktning samt finansiering.

Omväxlande deltar Märtha Angert Lilliestråle, Rikard Dahlén och Richard Murray i Nationalstadsparksrådets skötselutskott. Henrik Waldenström deltar som representant för WWF. Skötselutskottet sammanträder fyra-fem gånger om året.

Länsstyrelsen organiserar också ett kommunikationsnätverk för deltagande organisationer i Nationalstadsparksrådet. Förbundets representanter är Christina Sollenberg Britton och Rikard Dahlén. Henrik Waldenström deltar som representant för WWF.

Förbundet har tagit upp frågan om en revidering av Länsstyrelsens Vård- och utvecklingsplan för att föra in hänsyn till klimatförändringar och biologisk mångfald. En översyn av målen för Nationalstadsparken bör påbörjas med det snaraste.

Biologisk mångfald, parkvärdar, gröna målpunkter och fåglars livsmiljöer

Länsstyrelsen har förvaltat utvecklingsanslaget om 100 miljoner kronor. Det är nu helt upparbetat – ett antal projekt har återstått att slutföra 2025. Förbundet har tidigare erhållit medel för att stärka pollineringsmiljöerna i parken och digitalisera eget och medlemsföreningars pappersarkiv.

Gröna målpunkter

Under året har Henrik Waldenström med stöd från anslaget och från WWF tagit fram guider via mobilkameror till gröna målpunkter i parken. Två promenader har lagts in i Ståthållarämbetets app ”Kungliga promenader”.

Frivilliga parkvärdar

Tillsammans med KDF har Henrik Waldenström byggt upp en organisation för frivilliga parkvärdar, också med stöd från utvecklingsanslaget.

Fåglars levnadsbetingelser

Solna stad har tagit över skötseln av de tidigare utsatta flottarna i norra Brunnsviken. Flottarna har på sommaren en viss vegetation och är ägnade att stärka pollineringsmöjligheterna och spridningsvägen längs E4 i norra Brunnsviken men ger också fåglar viloplatser.

Rikard Dahlén och Henrik Waldenström har genomfört ett projekt för att stärka fåglars levnadsbetingelser i parken. Detta har gjorts med stöd av medel från utvecklingsanslaget. Fler flottar och holkar finns färdiga att sättas ut våren 2026.

Information om biologisk mångfald i Varghalsens koloniområde

Numera driver en styrelse bestående av odlarna inom, vad som nu heter Varghalsens koloniförening, verksamheten i koloniområdet. Förbundet har tidigare erhållit ett anslag för anläggandet av en koloniträdgård i Bergiusdalgången. Under året har Förbundet erhållit ytterligare anslag för en mötesplats med information om biologisk mångfald i Varghalsens koloniträdgård. Mötesplatsen har förberetts och kommer att invigas under våren 2026. Anläggningen är byggd men ännu inte uppsatt pga. Stockholms stads långsamma hantering av bygglovet. Förbundet är fortfarande drivande i projektet genom Rikard Dahlén, som är adjungerad till styrelsen för koloniträdgårdsföreningen.

Trafikverkets åtgärdsvalsstudie

Trafikverket har under ett par års tid bedrivit en så kallad åtgärdsvalsstudie för att undersöka möjligheterna att läka de sår som uppstått till följd av infrastruktur i ett område i och angränsande Nationalstadsparken från Kymplingelänken till Frescati. Det gäller tillgänglighet, buller och spridningsvägar i första hand längs E4, Bergshamravägen och Roslagsvägen. Beredning och prioriteringar pågår inom Trafikverket. Förbundet bevakar Trafikverkets hantering.

Evenemang i parken

Under sommaren hölls en mera måttlig musikfestival på Ladugårdsgärdet. Gräset har därför klippts mer hänsynsfullt. Förbundet driver i samarbete med Djurgårdsförvaltningen ett nytt ”lärkprojekt”, liknande det som genomfördes 2013-2015 inför Nationaldagsgaloppen. Det löper över tre år och ska avslutas 2026. Syftet är att beräkna lärkstammanes utveckling och undersöka orsaker till eventuella förändringar. Projektledare är Anders Lennartsson, Stockholms ornitologiska förening och vice projektledare är Henrik Waldenström.

Rosendal Garden Party – en rockkonsert i tre dagar – hölls på Ståthållarängen på Södra Djurgården i början av juni och gav upphov till en oerhört störande, hög ljudvolym och fysiska skador på naturen. Evenemanget kommer att upprepas.

Evenemang ska enligt överenskommelse vara en stående punkt vid kommande samråd.

Länsstyrelsen har tagit fram riktlinjer för när och hur arrangörer ska ha samråd med länsstyrelsen kring evenemang i Nationalstadsparken som riskerar ha negativ inverkan på naturen.

Järvakilen

Rädda Järva

Förbundet har under året fortsatt hållit kontakt med den arbetsgrupp som skapades för två år sedan, bestående av ideella föreningar kring Järvafältet. Syftet är att etablera en dialog med den styrande majoriteten i Stockholm och Järfälla i frågor rörande Järvafältet. Björn Erdal och Richard Murray ordnade den 25 november ett möte på Eggeby Gård för de ideella föreningarna runt Järvafältet och politiker som representerade majoriteten i Stockholm.

Anders Österberg (s), biträdande finansborgarråd. Lars Strömgren (mp), trafikborgarråd och Maria Mustonen (v) samt ett stort antal föreningar deltog i mötet.

Hästa gård

Stockholms stads upprustning och utveckling av Hästa gård går framåt. Det kan bli en fin mötesplats i hjärtat av Järvakilen. Bonden och entreprenören Anders Ström, som driver Bögs gård i Sollentuna, arrenderar Hästa gård från och med våren 2025. Han ska driva jordbruk med fokus på biologisk mångfald, djurhållning och en öppen visningsgård.

Hästa klack

Förbundet har verkat för att undanta Hästa klack från bebyggelse och göra detta skogsområde till naturreservat. Järfälla kommun har nu beslutat just detta.

Igelbäcksgruppen

Förbundet är representerat i Igelbäcksgruppen, en sammanslutning av tjänstemän från kringliggande kommuner som har till uppgift att bevaka och förbättra Igelbäcken. Rikard Dahmén är förbundets representant. Fokus under året har varit området kring begravningsplatsen och discgolfbanan där Akalla-länken har givits en ny dragning, som inkräktar på kulturreseptatet.

Hjulsta trafikplats

Utöver Akalla-länkens intrång planeras nu den redan mycket stora Hjulsta trafikplats, där Förbifarten och E18 korsar varandra, att utvidgas i flera steg. Första steget bereder ytterligare intrång i kulturreseptatet. Detta förslag är på samråd under december-februari. Förbundet arbetar ihop med representanter för lokala föreningar för att om möjligt stoppa detta förslag eller att åtminstone se till att en viltpassage anläggs över Akalla-länken som kompensation.

Plan- och byggärenden i Nationalstadsparken

Solna

Annelund

Förslaget att bygga ett stort kontor inne i Nationalstadsparken har t.v. inte aktualiserats igen.

Stallmästaregården

Detaljplanen för en tillbyggnad vann laga kraft för ett år sedan. Fastighetsägarbolaget Anders Bodin har nu påbörjat tillbygget, som Förbundet starkt motsatt sig.

Sjöstugan

Kafé Sjöstugans provisoriska byggbaracker ska nu rivas. Solna kommun avser att bygga ett nytt hus som ska innehålla både ett kafé och lokaler för ideell, social verksamhet. En utredning pågår för att klarlägga förutsättningarna för ett idéburet offentligt partnerskap att driva verksamheten i huset. Ritningarna till den nya byggnaden har sponsrats av ett privat fastighetsbolag.

Cybersäkerhetscentrum

Fortifikationsverket som köpt f.d. Domänverkets hus anser att byggnaden är i för dåligt skick och avser att bygga ett helt nytt hus. Fortifikationsverket har fått bygglov för ett 2,8 m högt och 450 m långt staket runt huset. Avsikten är att etablera ett centrum för cybersäkerhet.

Norra Djurgården

Norrtull – Östra Hagastaden

Förbundet och Haga Brunnsvikens Vänner, tillsammans med Kommittén för Gustavianska Parken överklagade den planerade bebyggelsen på den f.d. ”bensinstationstomten”. Området ingår i Nationalstadsparken. Förbundet ansåg att Mark- och miljödomstolen, som avslag överklagandet, feltolkat lagen om Nationalstadsparken. Förbundet begärde då prövningstillstånd hos Mark- och miljööverdomstolen. Detta beviljades inte varefter detaljplanen vunnit laga kraft.

Kraftledningen över Norra Djurgården

Kraftledningen i Bergiusdalgången och genom Norra Djurgården till Fisksjöäng är nu markförlagd och har tagits i drift. Kraftledningsstolparna har tagits ned, vilket är en mycket stor vinst för landskapet. Detta sker dock inte på sträckan Ekhagen-Ålkistan. Elbolaget Ellevio behåller där luftledningarna.

Ny restaurang på Fisksjöäng

Bygglovsansökan är beviljad för en ny restaurang på Fisksjöäng, på platsen för en byggnad som använts för bilprovning av Motormännens riksförbund. Förbundet oroar sig för ljuspåverkan i landskapet och besöksparkering längs småvägarna.

Vattenreservoaren i Lill-Jansskogen

Stockholm Vatten avser att riva och ersätta vattentornet i Lill-Jansskogen. Det befintliga vattentornet är grönklassat som kulturbyggnad och rivning och byggnation tar i anspråk ett stort naturområde. Förbundet begärde och fick prövningstillstånd av Mark- och miljööverdomstolen efter Mark- och miljödomstolens avslag på vårt överklagande. Domstolen fastställde efter en lång betänketid den lägre instansens dom. Domen var så egendomligt formulerad att Förbundet ansökte om resning till Högsta domstolen. Även denna begäran avslogs. Samfundet S:t Erik har också gått hela vägen till Högsta domstolen med överklaganden och begäran om resning, men liksom Förbundet utan framgång. Detaljplanen har vunnit laga kraft.

Bergianska trädgården

Antikvarien Eva Selin har skrivit och givit ut boken *Bergianska trädgården – med rötterna i det historiska landskapet*. Richard Murray har skrivit förordet.

Roslagsbanan

Det finns planer på att förlägga Roslagsbanan i tunnel från någonstans efter station Universitet in mot centrala staden. Förbundet har agerat och uppvaktat regionrådet Anton Fendert med förslaget att låta göra en utredning av möjligheterna och kostnaderna för en tunnel som startar redan norr om Kungliga Vetenskapsakademien.

Flyktingbostäder

Stockholms stad beviljade för två år sedan ett tillfälligt bygglov för flyktingbostäder i Bergiusdalgången nedanför Ekhagen. Bygget är nu klart. Bygglovets gällande i fem år men kan förlängas i upp till 15 år. Förbundet arbetar för att marken ska återställas så snart bygglovets går ut. Husen ska nu inte användas för flyktingar.

Storängsbotten

Planeringen för Storängsbotten har länge legat på is, men har under året gått framåt pga. att lösningar möjligen har hittats för att kunna förena en viss bebyggelse i Storängsbotten längs

järnvägen med det kvarvarande reservatet för en Östlig förbindelse under samma plats. Frågan har förmodligen komplicerats av överenskommelsen om en Östlig förbindelse som senare har träffats.

Loudden

Ett mycket stort bostads- och arbetsplatsområde planeras på den gamla oljedepåns plats i Loudden. Området ligger utanför Nationalstadsparken men angränsar direkt till denna vid Kaknäs. De tidigare planerna på höga skyskrapor har nu övergivits, vilket är bra. Men bristen på grönytor inom området har kritiserats av Förbundet. Uppenbarligen räknar man med att områdets invånare ska utnyttja Nationalstadsparken med risk för förslitning. Anslutningen till Nationalstadsparken blir därför kritisk.

Gärdet

Stockholms stad fortsätter att fylla ut bebyggelsen på Gärdet med det ena ”infill”-projektet efter det andra. Förbundet har avgivit ett granskningsyttrande som säger att förslaget till ny bebyggelse för kv Smedsbacken 25 är oacceptabelt. Spridningsvägarna genom Gärdesbebyggelsen är viktiga att behålla.

Ladugårdsgärdet

Intresset för att bebygga det stora öppna Ladugårdsgärdet tycks aldrig ta slut. Timbro har föreslagit bebyggelse på fältet och även Dagens Nyheter i ett ledarstick av Max Hjelm. Richard Murray bemötte DN i en insändare.

Lidingöbro värdshus

Byggandet av hotell och spa har stått stilla mycket länge. En ny ägare var på väg in för att skapa ett ”boutiquehotell” med en värdshusdel. Länsstyrelsens utdragna handläggningstider har gjort att denna ägare nu backat ur.

Nobelparken

Skyddsåtgärderna runt Israels ambassad har ytterligare förstärkts efter en incident. På berget bakom ambassaden har en bevakningsplattform byggts och höga staket anlagts. Detta har gjorts utan att någon information delgivits allmänheten.

Djurgårdsbrunn

En restaurering av trädgården runt resterna av det gamla värdshuset är nu slutförd på ett fint sätt. Brunnsparken och tennisområdet är restaurerade. Två padelbanor har ersatt en tennisbana. Förbundet har tillstyrkt dessa åtgärder på villkor att det inte blir belysning och spel på kvällar och nätter. Förbundet verkar för att Stockholms stads upplag ska flyttas från området.

Albano – Kräftriket - Roslagsvägen

Detaljplanen för Kräftriket har godkänts av kommunfullmäktige i Stockholm. Under samrådet har förbättringar gjorts. Trots att Förbundet inte fått gehör för alla sina synpunkter har Förbundet avstått från att överklaga. Detaljplanen har vunnit laga kraft.

Förbundet och Haga Brunnsvikens Vänner har starkt propagerat för att staden ska leva upp till löftena om utformningen av Roslagsvägen som en stadsboulevard med sänkt hastighet vid Albano. Förbundet har tidigare uppvakttat dåvarande trafikborgarrådet Daniel Helldén och

under året nuvarande trafikborgarrådet Lars Strömgren i ärendet. Detta blir än angelägnare om Kräftriket ska fungera ihop med Albano.

Hjorthagen

Ett antal byggprojekt i Hjorthagen har aviserats. Området ligger utanför Nationalstadsparken men utgör en viktig spridningsväg för växter och djur mellan Nationalstadsparkens norra och södra delar. Djurgården Lilla Värtans Miljöskyddsförening gör en stor insats som bevakar dessa ärenden. Även Södermalmsparkernas Vänner har engagerat sig i Hjorthags-frågorna med yttranden. Förbundet har i samrådsyttrande avstyrkt detaljplan för Hjorthagskransen.

Södra Djurgården

Gröna Lund

Detaljplanen för Gröna Lunds utbyggnad i kv Skeppsholmsviken 6 har vunnit laga kraft. Gröna Lunds första bygglovsansökningar fick avslag av Stadsbyggnadskontoret för att inte överensstämja med detaljplanen. Gröna Lund har inte inkommit med någon ny bygglovsansökan.

Hasselbacken

Företaget Pop House planerar en omfattande utbyggnad enligt en detaljplan som vunnit laga kraft.

Bro från Strandvägen till Galärparken

Planer har en längre tid diskuterats för att anlägga en gångbro från Strandvägen till Galärparken, detta för att avlasta Djurgårdsbron. Förbundet är kritiskt till detta förslag, som skulle innebära att vyn in mot Nybroviken skulle skymmas. Förbundet vill hellre se en färjeförbindelse och har tillsammans med Stockholms sjögård, Föreningen Östermalm och Rädda Djurgården pläderat för att låta undersöka ett sådant alternativ i insändare.

Beckholmen

Varvet på Beckholmen har länge önskat bygga ut. I detaljplan förslås en mycket stor varvsbyggnad och utfyllnader i vattnet. Förbundet har i granskningsyttrande avstyrkt detta förslag med hänsyn till den negativa inverkan på det historiska landskapet.

Djurgårdsvarvet - Fabrique

Sedan Fabrique övertog Oaxens restaurang på Djurgårdsvarvet och nu driver ett industriellt bageri där har tung lastbilstrafik under natten och morgonen skapat stora problem för närboende. Detaljplanen föreskriver för hela området träbåtsvarv, båtbyggarskola, småindustri och hantverk av ickestörande karaktär, restaurang och bokhandel. Fabriques verksamhet är ingen småindustri, det är en omfattande bageriverksamhet och därtill störande. Boende har därför fört en strid med Fabrique en längre tid och framtvingat en bygglovsansökan i efterhand från Fabrique. Denna bygglovsansökan har avslagits av stadsbyggnadskontoret. Fabrique vänder sig därför nu till Byggnadsnämnden i hopp om att politikerna ska bevilja bygglov.

Rev i Isbladsviken

Djurgårdsförvaltningen har tillsammans med länsstyrelsen, Stockholms stad och Världsnaturfondens planerat för ett rev av öar i Isbladsviken på östra delen av Södra Djurgården. Detta ska utföras med sprängsten från tunnelbanebyggen i Stockholmsregionen. Syftet är att hindra erosion från svallvågor samt förbättra miljön för fisk och fågel och

förhoppningen är att vattenkvaliteten också ska förbättras. Förbundet har tillstyrkt projektet. Mark- och miljödomstolen har godkänt åtgärden.

Östlig förbindelse – Österleden

Stockholms Handelskammare aktualiserade under året åter Östlig förbindelse och föreslog att bygget skulle finansieras genom att sälja en del av Kungliga Djurgården, ett stort stycke mark i Lill-Jansskogen. Relativt snart backade Handelskammaren och moderaterna från denna form av finansiering men vidhöll att bygga motorleden. Under hösten idkade regeringen utpressning mot de rödgröna styrena i Stockholms kommun och Region Stockholm genom att hota dra in avsatta medel till tunnelbaneutbyggnaden i regionen om inte Stockholms stad, Region Stockholm och Nacka kommun gick med på att pröva Östlig förbindelse i laga ordning. Mot denna utpressning riktade Richard Murray kraftig kritik i en insändare i såväl Aftonbladet som i Dagens Nyheter och Mitti. I Trafikverkets långtidsbudget för infrastrukturinvesteringar finns inte Östlig förbindelse med. Trafikverket har funnit att den samhällsekonomiska kalkylen för denna motorväg utmynnar i en kraftig förlust på ca 25 miljarder kr. Regeringen har tidigare angivit att Östlig förbindelse ska finansieras på andra vägar än genom statliga medel. Trafikinfrastukturplanen ska beslutas av riksdagen i vår.

Biltrafiken på Södra Djurgården och försämrade kollektivtrafik

I många år har biltrafiken på Södra Djurgården varit ett stort problem. Särskilt sommartid och då stora evenemang äger rum, t.ex. på Gröna Lund, råder periodvis kaos i trafiken. Kollektivtrafiken har försämrats kraftigt under året. Richard Murray deltog den 13 januari i ett möte på Tekniska Museet arrangerat av Kungliga Djurgårdens Intressenter (KDI). Inbjudna att förklara situationen var trafikregionrådet Anton Fendert och trafikborgarrådet Lars Strömgren. Förbundet arbetar tillsammans med Djurgårdens hembygdsförening för att komma vidare i denna fråga och uppvaktade den 27 oktober trafikborgarrådet Strömgren tillsammans med företrädare för Djurgårdsförvaltningen och Rädda Djurgården. Ett löfte gavs av trafikborgarrådet och Djurgårdsförvaltningen att ordna ett uppstartsmöte för att arbeta fram en långsiktig, strategisk plan för ett personbilsfritt Södra Djurgården (boende undantagna).

Framtiden

Det kommande året, året efter 30-årsjubiléet, blir ett viktigt, kanske avgörande år för Kungliga Nationalstadsparken. Den felaktiga tillämpningen av lagen om Nationalstadsparken måste förmås att upphöra, den vidare utvecklingen av parken måste ges tydliga mål och resurser och informationen till den breda allmänheten om värdet av parken måste förbättras.

Stockholm 2026-02-20

STYRELSEN

Göran Aspgren, Märtha Angert Lilliestråle, Rikard Dahlén, Björn Erdal, Annika Koponen,
Richard Murray, Ole Settergren, Christina Sollenberg-Britton, Gunilla Sterner Kumm,
Lennart Tonell, Henrik Waldenström